Ч. 73 (12.729). Львів, четвер 2. квітня 1931. [illegible] Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Ut aliquid fecisse videatur.

I. Господарські „ножиці“.

Живемо в часах упадку і знижки цін. Одні ціни падуть, другі важко знизити. Ціни рільничих продуктів летіли від довшого часу стрімголов, усупереч вальоризаціям, охоронним митам, субвенціям, вивозовим преміям то-що, падали і тягнули продуцента в руїну, деб він не був: чи обєднаний у канадійських пулах, чи під протекторатом уряду Злучених Держав, чи в Аргентині і Бразилії, де грошеві труднощі спричинили суспільні заворушення, чи в Німеччині, де депреціяція перескакує митні барієри і веде до митних хмародерів, чи в Польщі, де вивозові премії коштують немалі гроші, а продуцент на „біржі“ в Підволочиськах чи деінде ніколи не чує цього благодатного впливу ні від митних загород ні премій, що потопають у бездонних кишенях синдикатів.

Ціни збіжжа у порівнянні з давніми роками летіли вділ мов альпейські лявіни і вкінці — пристанули, бо почули, що до цього лету стрімголов прилучається ціна промислових фабрикатів та що прийде до вирівнання пропасти між одними і другими; ця пропасть числила в грудні 1930 р. 24,6 точок, тобто: гуртові ціни рільничих продуктів мали індекс 63,2 (1927 р. — 100), а промислових 87,8 у гурті і 106,8 у дрібничній розпродажі. Для рільника, що продає по цінах „парітас“ Підволочиська — в теорії, а по нижчих від поданих на біржі — у практиці, для цього продуцента „парітас“ Підволочиська поданий індекс рільничих продуктів є за високий, бо індекс є пересічною з цін кількох бірж. Треба знати, що між нотуваннями у Варшаві й у Львові були прим. при кінці лютого ріжниці на 41, у початках березня на 30 американських центів на квінталі пшениці, що дає пересічну далеко вищу від цін „парітас“ Підволочиська.

А тому, що індекс цін рільничих продуктів для нашого селянина, „парітас“ Підволочиська, є нижчий, а міродатним для нього є індекс цін промислових продуктів у дрібничній розпродажі, то пропасть між одними і другими товарами виносила не 24,6, але теоретичних 43,6, а фактичних 50,0 точок. Це вже не „ножиці“, але „ножичище“ такої величини, що його певно у світовій війні при облозі найбільших твердинь не вживали. Ножичище, що підтинає господарку широких верств селянства, яке продає за ціни „парітас“ Підволочиська мінус те, що воно від речинця платности податків мусить „спустити“, а купує по цінах індексових плюс неозначений додаток, що залежить від реторичної зрілости продавця і незнання товару та його правдивої ціни у продуцента ад Підволочиська. Бачимо, що незавидне було положення у цього граничного (на границі европейського ринку) продуцента і треба дійсно дивуватися, що не попав він у розпуку, „чорну меляхолію“, „радісну творчість“, чи іншу психічну недугу. Так було в місяці грудні 1930 р.

Минув грудень, прийшов січень, посипалися новорічні побажання і дарунки. У половині місяця побажав уряд промисловцям, щоб їх індекс цін обнизився. На це промисловці, що на добрім тоні розуміються, подякували з квасною міною за бажання і з патріотичною великодушністю знизили свій індекс з 87,8 на 86,0, а індекс промислових виробів у дрібничній продажі з болем серця зсунувся зі 106,8 на 101,6. Одначе рівночасно посунувся (тобто його посунули) індекс рільничих продуктів з 63,2 на 56,5; значить: теоретична пропасть між ним і промисловим у дрібничній продажі зросла з 43,6 на 45,1, а фактична... десь поза 50,0 розкрилася на біржі льоко Підволочиська і занотувала ціну жита на 13,50 зол.

Д-р Ю. Стернюк.

Гарячка конференцій.

Рим, 26. березня 1931.

В останні місяці тільки й чуєш, що про конференції. Ніколи ще не було такої дипльоматичної метушні, як нині. Тільки й читаєш по часописах: Гендерсон у Парижі, Гендерсон у Римі, Гендерсон знову у Парижі, Гендерсон знову у Парижі... Одночасно — Каролі в Відні, Каролі в Будапешті, Каролі в Римі... Гранді іде до Парижа, Гранді іде до Льондону, Гранді не іде до Парижа, Гранді не візьме участи в конференції міністрів закордонних справ... Залеський і Гендерсон візьмуть участь у тій конференції і т. д. і т. д. Майже одночасно відбулася економічна конференція у Відні, яка наробила стільки шуму своїми вислідами і загальна економічна конференція в Парижі. Там-же відбувається тепер паневропейська конференція і за два дні почнеться у Римі міжнародня аграрна конференція. Перед тим були місцеві аграрні конференції для держав Східної Европи — в Будапешті, Сінаї, Варшаві...

Як відомо, пуття з усіх тих конференцій поки-що дуже мало. Люди позїздяться, признають положення „катастрофальним“ і з цим милим ствердженням розїздяться, щоби через кілька тижнів зїхатися знову приблизно з тими самими наслідками. Ось вам наприклад загальна економічна конференція в Парижі, що мала бути продовженням і заключенням торішньої конференції для так званого митного замирення. За рік часу, що пройшов між тими двома конференціями, Англія розміркувала, що приходить для неї час не касувати ріжні митні обмеження, а саме їх у себе заводити. І всі дотеперішні висліди довгої роботи у формі тимчасового порозуміння, ратифіковані вже 12 державами, виявляються зайвими. Конференція закінчується повним банкроцтвом надій на загальне митне порозуміння, на обмеження — не кажучи вже про цілковите знищення, — тих всіх митних перегородок між державами, що, на думку багатьох, являються одною з головних причин світової економічної крізи. Тоді приходить на чергу конференція держав Середньої Европи у Відні, де вказується на необхідність збудування бодай середньо-европейського митного порозуміння, що облегчило би економічну крізу для тих середньо-европейських країн, що погодились би скасувати між собою митні барієри. Як перший висновок такого заложення (певне здавна і таємничо підготовлюваний!) зявилося завязання австро-нім. митного порозуміння, що викликало цілу бурю протестів збоку Франції, Чехословаччини і навіть Італії! Ці держави — і мабуть справедливо — побачили в австро-німецькій митній угоді перший крок по шляху не так економічного оздоровлення Европи, як політичного обєднання Австрії з Німеччиною, що являється, як відомо, ідеалом німецьких соборників. І хоча в урядових колах Австрії негують усякі ревізіоністичні тенденції, в останній угоді з Німеччиною стурбовані опікуни „миру“ думають інакше.

Ось тут і розвязуй економічні питання! З одного боку, досвід минулих конференцій виказав неможливість знайти спільний ґрунт порозуміння для всіх держав Европи, що по самій своїй економічній структурі мають занадто розбіжні економічні інтереси, а з другого боку всяка спроба частинних порозумінь викликає страх і протести тих держав, які в те частинне порозуміння увійти не можуть. Европейська атмосфера занадто пересякнена почуттям взаємного недовіря, а нерідко — і ненависти. Будувати в таких умовах храм співробітництва народів на полі економічного оздоровлення є майже Сизифовою роботою, що в остаточному наслідку приводить до необхідности починати все з самого початку.

Сороквісім держав дало свою згоду прислати своїх представників на римську аграрну конференцію. Між іншими приїхала угорська делеґація на чолі з графом Каролі, міністром закорд. справ, який вже відбув кілька побачень — не конче аграрного характеру! Приїхала й совітська делеґація з проф. Кріцманом на чолі. Надіються, що участь совітської делеґації допоможе вияснити питання совітського дамппінгу та його перспектив в будучому... Малозтішна надія!

Совітський хлібний дампінґ має, без сумніву, сильно зрости, по тій простій причині, що вивіз хліба з довоєнної Росії доходив до 25 відсотків загального світового запасу хліба. Тепер він не дорівнює лише 7 відсоткам запасів хліба на світових ринках. І коли навіть тих сім відсотків викликує такий галас — і такі дійсно важкі для аграрних країн наслідки — то це пояснюється головно загальним зростом хлібної продукції в цілому світі. Не треба забувати, що коли візьмемо збір хліба (пшениці) в Европі за минулий 1929/30 рік і порівняємо його з середнім збором за перше передвоєнне десятиліття, то побачимо, що продукція хліба в Европі зросла на пять відсотків (що зрештою не було би так страшно!) — але зате в Америці вона зросла аж на 17 відсотків, в Австралії на сорок відсотків, а в Канаді аж на 52 відсотки. А тимчасом споживання хліба — не зважаючи на зріст населення зменшилося; тепер загально звертається більшу увагу на споживання овочів, городини та мяса, ніж на споживання мучних продуктів. До зросту продукції хліба причинився без сумніву постійний зріст технічного удосконалення хліборобства. Досить вказати, що наприклад в Америці за час від 1920 по 1929 р. скількість тракторів, що їх уживають в господарстві, зросла з 246 тисяч до 853 тисяч. Технічний поступ з одного боку дає можливість здобути збіжжа кращої якости, а з другого боку побільшує його скількість і знижує його собівартість. Ясно, що аграрні країни з відсталими способами хліборобства починають все дошкульніше відчувати на собі конкуренцію більш передових країн, бо при загальній надпродукції іде на продаж лише те зерно, що може побити конкуренцію або якістю або дешевістю. Радянщина, як відомо, побиває всіх своєю дешевістю хлібної продукції, бо Совіти не мають потреби рахуватися з високою оплатою сільських робітників і з ріжними іншими елементарними економічними вимогами капіталістичних країн, де робітничі кляси ведуть вперту боротьбу за свої економічні вигоди і за покращання своєї життєвої стопи.

Щож торкається надпродукції хліба, то вона приводить деякі уряди до думки навіть

про необхідність не поширювати земельної площі, відведеної для хліборобства, як це було свого часу в Італії, але навіть звузити її. Виникає думка про необхідність занехати всякі спроби, які не мають виглядів на замирення світових конкурентів. Цікаво напр. відмітити намір голяндського уряду припинити осушу великого Цеідерзее (Цуйдерського озера), що мало збільшити в Голяндії запас рільної землі. Виникло питання, чи варта витрачати кольосальні засоби за вибудування величезної греблі і переведення всіх тих кольосальних робіт для боніфікування землі, коли і та земля, що тепер обробляється, не дає її власникам майже ніяких вигод?!...

Ситуація дійсно така, що треба шукати з неї виходу... На жаль, його шукають в паліятивах, коли недуга вимагає інтервенції доброго хірурга... І та недуга лише все погіршується, кріза все зростає, і — з доброю поміччю совітської пятирічки, — все більше зростатиме...

Евг. Онацький.

З польської преси.

Нові голоси про польсько-українські взаємини.

Горох з капустою „державної рації“ варшавського „Дня Польского“.

Маємо нову низку голосів на ту саму, віками стару й нині гостро актуальну проблему польсько-українських взаємин. Цікаво, що всі вони походять зі сфер консервативно-санаційних, а бодай появилися на сторінках санаційно-консервативної преси. Однак ці голоси дуже ріжні, а то й просто взаємно собі суперечні. Це, між іншим, знаменитий доказ, що ті польські діячі, які закидають українському громадянству ідеольоґічне розпорошення та розбіжність поглядів на справи польсько-українських відносин, забувають, що в польському громадянстві нема буквально ні одної політичної партії чи ґрупи, яка булаб в цілості однозгідна в поглядах на таку чи іншу програму національної політики.

„Дзєнь Польскі“ (орґан кн. Януша Радзівіла) з 27. березня приносить передову статтю п. н. „Польсько-українська державна рація“; стаття підписана „Люд. Л.“ (Левенстам?). Вона трактує про „два першорядної ваги документи, якими вважає відому статтю посла Голувка з „Ґаз. Польскої“ та Пастирський Лист епископа Хомишина. Стаття, згори треба зазначити, неглибока, зраджує може й познаки доброї волі автора, але й одночасно фактичне незнання справи, непоінформованість та дезорієнтацію, яку автор покриває фразами, яких не посоромився би й бруковий ендецький часопис. Український читач тої статті мусить бути збентежений саме тими різкими дисонансами, якими повна стаття: уступи досить пристойні і спокійні чергуються з атаками та інвективами, які згори внеможливлюють осягнення тої мети (покращання відносин), яку ставить собі автор.

Покликуючись на статтю п. Голувка і Лист еп. Хомишина автор пригадує власний поклик ще з осені мин. року, що

> „однаково уряд, як і польське громадянство повинні піддати основній ревізії своє становище до проблеми нашої української меншини“.

Лихо в цім, що автор, згадуючи безпосередньо потім про „пацифікацію“, яка

> „не була скермована проти загалу українського громадянства, лише проти деяких одиниць і організацій, які були промоторами саботажевої акції“

(може би врешті заперестати торочити ці нісенітниці, які українців обурюють, а полякам ніякого хісна не приносять!), — не додає чи вважає свій поклик вже остаточно зреалізованим, чи все ще жде його реалізації. З дальших лише виводів виходить, що він нібиб й „пацифікацією“ вдоволений (чи лише намагається її виправдувати, як дисциплінований санатор?), але й після пацифікаційним станом „успокоєння“ не захоплюється. Тому ставить тезу:

> Істнують глибокі упередження, однак рішаючим є тут не спомини, не ті чи інші почування, але передовсім інтерес держави. А цей інтерес вимагає, щоби знищити перешкоди, перейти над упередженням та збудувати трівкий міст згоди, через який веде дорога до обосторонніх користей.

Тому автор радий з останніх польсько-українських розмов. Але знову таки — похвалює на 100 відс. становище урядових чинників у цих розмовах, головно домагання відкликати „пацифікаційну скаргу“ з Женеви. Мало того, всю вину розбиття розмов складає на — нещасного публіциста Неманова, віжгріваючи наново всі крайні нісенітниці, що на цю тему писала варшавська брукова преса та ще й підливаючи власним поганим сосом. Знову являється „Москва“ і „Берлін“, знову погані інсинуації.

> „...У XVI—XVIII. віках польсько-українські взаємини каламутила лише Москва. Від половини минулого століття прийшов Москві в сукурс Берлін, початково шляхом на Відень, а нині безпосередньо шляхом Коновальці, Левицькі й Неманови...

Цього одного речення мабуть досить, щоби український читач тої статті не позбувся несмаку та обурення до самого її кінця. Такі звороти, як здивування автора, чому еп. Хомишин написав слово „ще“ в реченні: „Україна до державної самостійности не була ані не є ще підготовлена“, — це почуття несмаку ще збільшує. Не нівелюють його ані захоплені оклики автора з приводу „цілковитої згоди“ наведених ним цитатів з Пастирського Листу станиславівського Владики „з твердженнями статті посла Голувка“ („як врештою засадничий тенор Пастирського Листу“), ані теж оптимізм автора, що таки польсько-українські взаємини покращають. Автор апелює до польської політики і польського громадянства:

> Ми перші повинні вирвати з наших сердець упередження, хочби чуттєво не безосновні, однак розумово беручи — лише шкідливі. Не може це статися з дня на день, тому, що річ не в якихось проминаючих настроях, але у зміні глибоко закорінених анімозій, які можна затерти лише постепенно.

Автор радіє „першими кроками“ (стаття п. Голувка і Лист. еп. Хомишина) й звертає увагу польським та українським чинникам, „щоби не давали причини до нових затострень і задразнень“. І тут знову вдаряє, як кулею у пліт:

> „...Спеціяльно українські чинники (мають дбати, щоби не загострювати ситуації), бо польська сторона була у польсько-українському спорі завсіди атакована (!) і мусіла боронитися (?)...“

Наприкінці — ще один реверанс перед польським громадянством Львова та ще одна пригадка, що найважніша справа — порозуміння обох громадянств...

Словом: горох з капустою. Видавцям „Дня Польского“, себто варшавським польським консервативним сферам під увагу: коли вони щиро бажають собі зміни істнуючих польсько-українських відносин, коли вони нинішній стан уважають поганим і хотять вести пропаґанду „порозуміння двох громадянств“, — хай заборонять писати п. Люд. Л. статті на тему польсько-українських взаємин!

Зрозумів це, здається, і сам пос. Голувко і мабуть рішився затушувати нефортунний виступ редактора „Дня Польского“. Цим треба пояснити появу його чергової статті на цю саму тему. Зреферуємо її завтра.

Міська Рада у Львові для українців.

Львів, 1. квітня 1931.

В останній хвилині довідуємося, що з нагоди свята приєднання усіх підльвівських громад до Великого Львова, Міська Рада ухвалила признати українському Національному Музеєві 50.000 зол. субвенції на розбудову, Музеєві Наук. Т-ва ім. Шевченка 15.000 на упорядкування недавніх археольоґічних розкопок у Старуні і Галичі.

Крім того після формального приєднання підміських громад до Великого Львова, як зачуваємо, появиться розпорядок львівського воєводи про збільшення українського представництва у Міській Раді до числа 17 осіб, при чім для українців має бути забезпечене одно місце в управі міста.

—o—

Не Тернопіль, але Чортків.

Справа процесу о. прал. Куницького і тов.

В „Ділі“ була свого часу згадка про те, що окружний суд у Чорткові визнав себе некомпетентним до ведення карної справи проти бувшого посла о. пралата Леонтія Куницького і тов. і відступив акти прокуратурі при окружному суді в Тернополі до дальшого урядування. Йшло про те, що на донесення слідчого виділу державної поліції в Тернополі прокуратура при окружному суді в Тернополі поставила внесок у слідчого судді при томуж окружному суді на ведення вступних карних доходжень проти б. посла о. прал. Леонтія Куницького зі Львова і проти бувших сенаторів Василя Бараника із Заліщик і Миколи Кузьмина з Озірної за злочин заворушення публичного спокою з § 65 а) карн. зак. (за промови на вічу в Тернополі дня 11. липня 1928 р.). В часі тревання попередньої каденції сойму і сенату повищий внесок лежав собі спокійно в бюрі слідчого судді в Тернополі і не було навіть домагання в соймі чи в сенаті на видачу о. прал. Куницького чи пп. Бараника або Кузьмина за повищу справу.

Все нараз віджило з хвилею розвязання сойму і сенату. Окружний прокуратор в Чорткові потягнув до карно-судової відповідальности бувших послів о. Леонтія Куницького й Івана Заваликута та бувших сенаторів Василя Бараника і Миколу Кузьмина за їхні промови на ріжних справоздавчих вічах на території чортківського окружного суду. Вийшов приказ їх арештування. Дня 1. жовтня 1930 р. арештовано в Тернополі о. пос. Куницького, 5. жовтня мин. року сен. Кузьмина в Озірній, а дещо пізніше в жовтні мин. року сен. Бараника в Заліщиках і пос. Заваликута в Коломиї (останього двічи). Арештовані опинилися у слідчій вязниці при окружному суді в Чорткові за винятком сен. Кузьмина, що півтретя місяця сидів „кутом“ з ласки в тернопільській тюрмі. Остаточно в грудні 1930 всіх випущено на волю, о. прал. Куницького і пос. Заваликута за кавцією, а сен. Бараника і сен. Кузьмина без кавції.

Очевидно слідчий суддя в Чорткові вів слідство також і за тернопільське віче. І це саме було причиною, що окружний суд в Чорткові окремою ухвалою в грудні м. р. визнав себе некомпетентним до ведення всіх справ проти арештованих о. Куницького, Бараника і Кузьмина, бо перша карна справа проти них була зголошена в окружному суді в Тернополі ще в 1928 р. і відступив усі акти тернопільській прокуратурі. Все дальше пішло звичайним шляхом. Окружний прокуратор в Тернополі відступив акти місцевому слідчому судді з відповідним внеском, бо не устійнено ще докладно вини донесених дотично тернопільського віча з 11. липня 1928 р. Слідчий суддя по перестудіюванні актів прийшов до переконання, що він в цій справі є некомпетентний і окружний суд в Тернополі признав з уваги на те свою некомпетенцію.

Вивязався неґативний спір між двома окружними судами, коли ні один з них не хотів вести справи. Акти відослано до Апеляційного Суду у Львові і цей окр. постановою вирішив що справу б. пос. о. прал. Куницького і б. сенаторів Бараника й Кузьмина має дальше вести окружний суд в Чорткові. З уваги на те, акти повищої справи вернули знова до Чорткова і тамошній окружний суд веде дальше справу о. прал. Куницького і тов. Трибунал суду присяглих в Чорткові у своїй цьогорічній літній каденції буде судити повищу справу включно і за віче в Тернополі, якщо взагалі буде виготовлений акт обвинувачення проти о. прал. Куницького і пп. Бараника й Кузьмина, бо про це остаточно рішить окружний прокуратор в Чорткові у порозумінні з апеляційним прокуратором у Львові.

Злучені Держави видалять представника СРСР.

Із Вашінґтону повідомляють, що уряд Злуч. Держав візве Зявкіна, ген. директора Амторг Трейдінґ Корпорейшен, орґанізації, що контролює монополь закордонної торговлі СРСР, щоби покинув Злуч. Держави. Колиб Зявкін не послухав того приказу, його арештують. Департамент праці відмовився дати Зявкінові дозвіл на дальший побут у Злуч. Державах. Речинець вигас у січні и. р.

II-й Український Науковий Зїзд у Празі.

Підготовка II. Наук. Зїзду. — Дещо про І. Український Наук. Зїзд на еміграції.

На день 15. грудня 1931 р. скликається до Праги II. Український Науковий Зїзд. Ініціятива до цього Зїзду вийшла з Українського Академічного Комітету, який також започаткував і його організацію. На свому засіданні дня 27. лютого Академічний Комітет обрав Організаційну Комісію, яка має підготовити і перевести цей Зїзд. До Організаційної Комісії покликані: головою — акад. Степан Смаль-Стоцький, секретарем — д-р С. Наріжний, членами — проф. Дм. Антонович, проф. С. Бородаєвський, ректор Високого Педагогічного Інституту М. Драгоманова — проф. д-р Вс. Гармашів, доц. д-р Ф. Гуля, ректор Української Господарської Академії в Подєбрадах — проф. Б. Іваницький, проф. д-р Б. Матюшенко і ректор Українського Університету — проф. А. Яковлів.

Зїзд має відбутися у днях 15.—19. грудня 1931 року. Свою працю він буде провадити в 4-ох секціях: історично-фільольогічній, правничо-економічній, природничо-медичній і технічно-математичній, з яких кожна буде поділена на підсекції. Організаційна Комісія вже розпочала працю і тепер занята організацією секцій та підсекцій Зїзду.

Скликаний у 10-ті роковини істнування в Празі єдиного в цей час Українського Університету, II-й Науковий Зїзд одним із своїх специяльних завдань матиме огляд і підведення підсумків наукової праці української еміграції за останнє десятиліття в ріжних ділянках наук, особливож у галузі українознавства.

Подаючи про це відомости, буде тут на місці пригадати читачам про І-й Український Науковий Зїзд, що відбувся в Празі перед пятьома роками (в 1926 році). До участи в працях того Зїзду зголосилися 134 особи. На самому Зїзді було виголошених 154 рефератів, які між окремими підсекціями поділилися так: історична — 18, фільольогічна — 18, фільософічно-педагогічна — 6, археольогії та історії мистецтва — 7, правничо-соціольогічна — 24, економічно-кооперативна — 13, природнича — 11, агрономічно-лісова — 17, медична — 20, технічні науки — 20.

У дебатах на І. Зїзді було 267 виступів. Той Зїзд мав 1409 відвідувань, з них 421 припало на членів і 988 на гостей. Реферати членів Зїзду появлялися останніми роками друком у всіх українських і деяких чужоземних наукових публікаціях, а кілька з них вийшли й окремо. Можна з певністю сподіватися, що й II. Науковий Зїзд, організований на підставі попереднього досвіду, у своїй праці викажеться не менш науковим вислідом.

У всіх справах II. Наукового Зїзду звертатися до його Організаційної Комісії на адресу: Praha II., Stepanska ul. 49. II.

С. Н.

В інтересах історичної правди.

(Лист до Редакції.)

(Докінчення)

Неправдою є, як твердить автор статті в „Прометею“, що Орлик мав при Мазепі „делікатні місії“ у Варшаві

Неправдою є, що Орлик при Мазепі „вів усі перемови з Польщею й Швецією“.

Цілий уривок про гетьмана Івана Скоропадського — неправда.

Неправдою є, що Орлик захопив у 1711 р. Білу Церкву. Зле автор користується й Костомаровим, на якого покликається. Костомаров сам каже, що „Орлик відступив, не взявши Білої Церкви“ (ст. 739, видання 1905 р).

Неправдою є, що похід Орлика в *лютому* 1711 р. причинився до перемоги над Прутом у *липні*.

Автор повторює те, що знали досі про похід 1712—1713 р. полковників Орлика на Правобережжя. Але про цей епізод є сенсаційні просто, нові дані, що до ґрунту змінюють справу, в тому самому архіві франц. мін. зак. справ, що п. Тарле цитує в своїх джерелах. Тільки він їх не бачив.

Неправдою є, що Орлик, будучи в Швеції, мав зносини з Францією. Навпаки, *тоді* Франція була проти Орлика. Це також не є правда, як те, що близький по духу до „Прометея“ „Тризуб“ твердить, що гетьман Орлик жив у Франції, де *ніколи не був*.

Неправдою є, що росіяни „схопили Нахимовського“. Він спокійно працював аж до самої смерти (про це у нашій праці „Великий Мазепинець“, що зявиться незабаром у видавництві „Червона Калина“).

Неправдою є, що Папа римський благословив антимосковську коаліцію, яку ніби то організував Орлик. Де? Коли?

Орлик, за „Прометеєм“ помер „таємно“. Неправда. Помер у 70 році життя без жадних таємниць. Нехай автор почекає на невидані нами документи про смерть Орлика.

„Згідно з російськими джерелами, Орлик помер забитий“, твердить автор, додаючи просто нечувану річ: „Ця версія не підтверджена документально, але має за собою опінію російських істориків“.

Раді би ми від автора довідатися про „джерела“ і цих „істориків“. Але даремне чекати, бо таких „джерел“ нема. І це неправда, та ще й неправда свідома, тоб-то найганебніша в науці.

Таких неправд просто безліч, але досить.

Тепер уявіть собі, що стаття „Прометея“ повна *фальсифікацій*, дістанеться випадково в руки якогось чужинецького історика Східної Европи, чи, скажемо, російського історика, ну, наприклад Мякотина... Що вони скажуть? Певне те саме, що я чув від вельмишановного фран-

Велике досягнення асекурац. Т-ва „Дністер“.

Львів, 1. квітня 1931.

Як відомо, від 1923 р. наше заслужене Т-во взаїмних обезпечень „Дністер“ не могло обезпечувати в себе, як це було перед тим, усього нерухомого майна своїх клієнтів. На перешкоді йому стало те, що „Польський Заклад Взаїмних Убезпечень“ дістав право примусового обезпечування в себе усіх нерухомостей. Наслідком того перспективи праці й місії „Дністра“ стали під поважною загрозою. Шляхом інтервенцій та переговорів вдалося нашому Т-ву видобути право на асекурування в себе одної третини нерухомого майна своїх клієнтів. Так було досі. На днях, як довідуємося, наше Т-во набуло завдяки мозольній праці теперішньої Управи наново право на обезпечування в себе всього майна давніх своїх клієнтів. Але в тому ще не заключається повний успіх „Дністра“. Бо, як довідуємось, своєю вмілою акцією та інтервенціями довело це Т-во до того, що ПЗВУ вертає йому всі вплачені досі асекураційні премії, пібрані тим Т-вом від бувших клієнтів „Дністра“ за час від липня 1923 по кінець лютого 1931 р. з відсотками. Перемога ця, як бачимо, в наших часах дуже велика. Дай Боже, щоби це наше Т-во розвивалося якнайкраще та щоби відкрило свої агентури і філії також на північно-західних наших землях, де воно досі не могло розвивати своєї благодатної праці.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 2. КВІТНЯ 1931.

С. ПЕРСЬКИЙ. 3)

Карло Крамарж.

(З нагоди 70-ліття уродин.)

Метода еволюції. — Засоби відповідні до обставин. — Реформа виборчого права. — Спільне становище з українцями.

З німцями бажав д-р Крамарж дійти до згоди. „Бажаю собі з цілої душі згоди з німцями для добробуту та розцвіту земель чеської корони“. „Чех не може хотіти насилувати другий нарід. А коли домагаємося прав для чеських земель, то не лише для себе, але й другого народу — німців“[1]). І саме практична національна політика диктувала д-рові Крамаржові своєрідну тактику — на політичній арені в Празі й у Відні.

Поставив він ясно й різко оформлену ціль — обнову давнього чеського королівства на давніх історичних землях у федеративнім звязку Австро-Угорщини під пануванням габсбурської династії. Рівночасно бачив він, що осягнути таку ціль серед пануючих обставин, дуже тяжко. Його політичний розум казав йому тоді вступити на шлях повільного, еволюційного здійснювання своєї програми. Радикальніші елементи, які домагалися відразу „всього, або нішо“, закидали йому найзвичайніший опортунізм. Та вже в 1903 р. він явно проголосив: „Давніше хотіли ми чеського державного права наперед, щоби Австрія була ліпша та інша, але нині, коли осягнути таке право нема надії, формула та тактика чеської політики мусить бути інша, практична. Наша чеська політика мусить бути позитивна“. А в 1906 р. сказав дослівно: „Я не є менший прінциповий самостійник, як усі ті наші радикали, але я стою за іншим шляхом, який веде до такої мети. Дивлячись на відносини, серед яких живемо, не вірю в чуда, ані в балачки наших пророків, що от уже прийдемо до Обіцяної землі. То пахне наївністю. Коли відносини є нормальні, то й праця наша мусить бути до них пристосована. Замість нарікати, мріяти й чекати, мусимо вступити на такий шлях, хоч довгий, щоби нас скріпляв культурно й господарсько, щоби ми без остраху гляділи на будучність, а якщо події історії поставлять нас у нові відносини, щоби були люди й середники на місцях і під рукою... А дорогою до цієї праці є політика вільної руки супроти кожної влади в австрійській державі... Політично можемо тоді стати сильними, коли станемо в державі таким чинником, яким маємо і можемо бути, відповідно до своєї чисельности і відповідно до свого значіння для цілої держави“[2]). І хто зна, якби був виглядав 28. жовтня 1918 р., якби чехи не були обсадили своїми виробленими та свідомими людьми цілого адміністраційного апарату на своїх історичних землях.

Хотячи запевнити чеському елементові якнайбільший вплив у законодатних державних установах, добивався він усією силою свого авторитету за реформи виборчого права до австрійського парляменту — ведучи боротьбу за поступовий, демократичний чотирoприкметниковий виборч. принцип. На чолі цієї парляментарної боротьби зійшовся К. Крамарж з українськими послами, бо їх інтереси національні і соціяльні покривалися. Розійшовся з „Колом Польським“, яке в тім випадку побоюючись втрати східно-галицьких виборчих округів, виступало проти чотириприкметникового виборчого права нарівні з німецькими консервативно-національними послами, що боялися втрати свого стану посідання в користь чехів та словінців. По обчисленням Крамаржа новий австрійський парлямент міг би був мати словянську більшість — проти німецької, а тимсамим уряд мусів би вести іншу політику внутрішню та зовнішню.

Зовнішній австрійській політиці присвятив Крамарж дуже богато своєї уваги. Засідаючи 20 літ у спільних австро-угорських делеґаціях став він одним з найліпших знавців австрійської політики, одним з найповажніших критиків та річевих опонентів. Передусім ставився він критично до ролі Австрії в потрійнім союзі — з Німеччиною й Італією. Він доказував, що не Австрія потребує Німеччини, лише навпаки — Німеччина Австрії.

Коли глянути оком на цілість політичної діяльности до военних літ д-ра Крамаржа, то бачимо, що хотів він силою свого таланту дипльомата та промовця стримати зудар двох сусідніх держав, що в дійсности не мали безпосередніх причин навіть до ворожнечі, не то до війни, себто Австрії й Росії. В тім напрямі виявив він неабиякі зусилля, але даремне. У своїй політичній концепції не бажав собі первісно Крамарж розбиття Австрії, лише перетворення її на федеративний союз історичних держав під династією Габсбургів. Щодо Росії, то хотів він видіти її доброю сусідкою Австрії, бо це скріпляло би очевидно значіння славянських народів Австрії, а тимсамим і чехів у своїм чеськім королівстві. Але, що хід подій завертав шляхи обох згаданих держав що раз різкіше проти себе, то Крамарж почав організувати славянські народи в Австрії до протинаступу на віденський уряд. Але тут стрінули його ріжні труднощі міжсловянського характеру.

(Продовження буде.)

*) D-r K. Kramař: „Cíl naší politiky“, в „Poznamkach české politice“ Прага 1906. (стор. 42).

*) „Poznamky“ ibidem.

*) Antonín Pimper: „K sedmdesatym narozeninam D-ra Karla Kramaře“. „Narodni Listy“ ч. 353 з 25. XII. 1930. (ювилейне число вступна стаття).

цуського лінґвіста Антуана Мее (до слова, не ворога України: він дав передмову до антольоґії літератури Грушевського), а саме: „Всі українські пропаґандивні видання брехливі до ґиготи“...

Ми червоніли, але мусіли признати йому рацію: як не всі, то переважна більшість..

І ось тут така стаття „Прометея“ набирає певного громадянського значіння. Яким правом виводять на ганьбу наше минуле? Бо брехня найгірша ганьба нашої справи. Чому Драгоманова слухали чужинці? Бо не брехав, не підпорядковував минуле для сучасности. А підемо далі в минуле, знайдемо лист Орлика до сина, (даремно його шукати в пана Тарне, він не знає навіть, де цей лист) де читаємо: „А говори (чужинецьким дипльоматам) цілу правду, бо в правді наша сила“..

Панове з „Прометея“, Ви, що підписуєтесь як „орґан національного захисту України“, а цю Україну обмежуєте — бо інакше не можете — залишіть спокою наших історичних діячів, коли не можете підходити до них *науково*.

Та де там!

Та ось третій момент „історичної“ статті „Прометея“. Автор намагається не більше й не менше, як зробити з Орлика основоположника УНР-івської ґрупи. Слухайте: „...Після смерти Мазепи, утворили центр.. Зробили міністрів.. Обвинувачували Орлика в субвенціях від Польщі“ (до слова, хто й коли обвинувачував?). Більше цієї теми торкатися не хочу, але тенденція красномовна: зробити з Орлика інспіратора „Прометея“..

І тут буде на місці зачепити врешті питання про автора статті. „А. Терне“ нічого не каже нам — а маємо право знати кожного чужинця, що пише про історію Східньої Европи. Аж ось одночасно ми прочитали в „Тризубі“ (ч. 270, 22. III. 1931 р. стр. 6), що „з доручення Українського Інституту в Варшаві п. Токаржевський готує до друку діяріюш П. Орлика“. Навязуючи тенденцію статті „Прометея“ з цією вісткою та іншими даними відомими в паризькій кольонії, ми робимо висновки, що самі напрохуються...

І тому, що ми жадних *наукових* праць п. Токаржевського досі не бачили, та ще в галузі нашої історії, тому, що не хочемо, щоб ширилось баламутство й фальсифікація, щоби не підпорядковували наше минуле для принагідних сучасних орієнтацій — як оце зробили в „Прометею“ — ми подаємо до загального відома таке: „Діярій Орлика в тексті вже давно готовий у нас (широкі вимки читачі знайдуть у книжці „Великий Мазепинець“), але кожний зрозуміє, яких труднощів треба в еміґраційних умовинах — без піддержки варшавських *наукових інститутів*, — щоби *науково* виготовити коментар і примітки до шости грубих томів „Діярія“, так виготовити, щоби Діярій став справжньою енциклопедією руху „мазепинців“. Тому ми досі скінчили щойно три томи й не спішилися: зрештою й наші видавництва — *незалежні* — не можуть зразу видати такий твір. Але тепер бачимо, що треба спішитися. Тому ми пішли в цьомуж році передати до одного львівського видавництва перший том: „*Пилип Орлик. Діярій. За ориґіналом французького міністерства закордонних справ. Том перший. 1720—1722. Коментар, примітки, вступна стаття про життя й діяльність Орлика до початку Діярія.* Коментар і вступ використує всю істнуючу по питанню літературу та невидані матеріяли з ріжних архівів.

Ясно, що Варшавський Інститут може й своє видання зробити (питати нас він не буде), але вже після першого тому можна буде бути бодай спокійним, що надалі подібні статті як у „Прометею“, мабуть, не зявляться.

Лист мій, ВП. Пане Редакторе, вийшов таки задовгий, але вірю, що український історик може числити на сторінки „Діла“, коли намагається захистити свою працю від перекручувань і фальсифікатів.

P. S. Раніше, ніж вислати цей лист, я пошукав у своїй скромній еміґрантській книгозбірні, може знайдуться там якісь праці п. Токаржевського, щоби не бути голословним. Ось що я там найшов: „**Muzeum polskie — poświęcone dziejom i zabytkom sztuki i kultury**“. Kijów 1918. 8° ст. 256. Скрізь у цьому виданні вшехпольська ідея: Галичина, самособою, споконвічний польський край, а дальше на схід „**Obszary dawnej Rzeczypospolitej**“ чи то „**Ziemie o kulturze polskiej**“. І ось у цьому просто епохальному виданні є реферат п. Токаржевського -Карашевича про охорону історичних памяткiв на Україні під заголовком „**Ochrona zabytków przeszłości — praca dla jutra**“. Прелеґент твердив, що всі церкви на Україні, в староруському, грецькому, византійському або романському стилі повинні бути предметами інвентаризації й охорони поляками“.

Ілько Борщак.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Вибори до міської ради у Станиславові.

Станиславів, 30. III. 1931.

На засіданні міської ради в Станиславові 10 березня ц. р. переведено вильосування половини всіх радних. В I. колі вильосувано 6 поляків, у II. — 6 жидів, у III. — теж 6 членів, з того двох українців, а саме: проф. Никифора Даниша і господаря Юрка Ясінського (а також заступника радного: Катерину Приймакову), в IV. — теж 6 членів (поляків і жидів). Один з наших членів ради, адв. Партицький, вибраний з I. кола, в міжчасі помер. Доповняючі вибори до міської ради на місце вильосованих членів назначено на дні 29., 30. і 31. березня та 1. квітня ц. р.

В неділю 29. березня відбулися в Станиславові вибори до IV. кола, у яких взяло участь ледви 25 проц. управнених до голосування. Перейшла майже однодушно спільна листа, на якій з українців був інж. Володимир Дутка. В понеділок 30. ц. м. переведено вибори до III. кола, що виявили вже далеко поважнішу фреквенцію (50 проц. управнених), при чому всі голоси впали на спільну листу. В цьому колі з українців вибрані: о. кан. Роман Лободич і п. Юрко Ясінський. — II-е коло вибирає (31. III.) самих жидів, 1-е самих поляків (1. IV.).

Таким чином у новій міській раді Станиславова буде, як і досі, 6 представників українського населення на всіх 48 радних.

Арештування Юліяна Бачинського.

У вівторок 31. березня, арештували у Львові п. Юліяна Бачинського, відомого автора „Українська еміґрація в Америці“ й „Ucraina Irridenta“. П. Юл. Бачинський приїхав перед кількома днями до Львова з Берліна, щоби відвідати свого старенького батька о. мітрата Бачинського. Причини арештування невідомі.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПОВОРОТ ПРЕЗ. ПЕТРУШЕВИЧА ДО КРАЮ.

Довідуємося з найпевнішого джерела, що през. Петрушевич має в найближчому часі приїхати до Львова. Ціль приїзду: довести до сфіналізування польсько-українського порозуміння. Діється це з ініціятиви посла Голувка, який недавно мав бути у цій справі в Берліні.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ ГОЛОВОЮ УРЯДУ?

В опозиційних колах впевняють, що марш. Пілсудський після свят знову обійме становище премієра.

ВЕЛИКИЙ ЛЬВІВ.

Дня 31. березня у львівській ратушевій салі відбулося перейняття в адміністрацію громади м. Львова підміських і сільських громад. Перший промовляв воєвода Наконечніков-Клюковський. Опісля говорив віцепрез. інж. Кольбушовський, який не забув згадати і про бої 1918-19 р. Акт про прилучення громад, на перґаміні в стилі давніх документів виконав кустос музею кор. Ів. Собіського, Менкіцький. Той акт відчитав дир. Чоловський. Присутні підписували той акт по черзі. Потім управа міста уладила снідання в рецепційних сальонах.

ДИПЛЬОМАТИЧНА ПОЧТА НЕ ЗНИКАЛА.

Польське мін-ство почт і телеґрафів у звязку з вісткою, що від якогось часу пропадала на залізниці дипльоматична почта пояснює, що це лише засунувся був за сітку кальориферу у поїзді Львів-Підволочиська лист до польського посольства в Букарешті. Лист був наданий 19. грудня м. р., а його найшли тепер.

НОВИНКИ

— **Розбудова „Ради“.** Всупереч недавнім поголоскам про припинення „Ради“, цей часопис має в найближчих днях значно побільшити свій обем та взагалі перейти ґрунтовну реорганізацію. „Рада“ має виходити як ілюстрована ґазета тричі в тиждень. Головним редактором має стати дотеперішній редактор орґану през. Петрушевича „Український Прапор“ у Берліні, який перестає виходити. Одночасно з реорганізацією „Ради“ її братній орґан „Праця“ має стати сатирично-гумористичним двотижневим журналом під редакцією дотеперішнього редактора „Ради“.

— **Зі світа української кіноіндустрії.** Редакція „Кіна“ повідомила нас, що славнозвісний фільмовий артист комік Чарль Чаплін звернувся до редактора цього українського журналу з просьбою помістити в „Кіні“ цикль його статтей про відношення кіноіндустрії до ідеольогії націоналізму. Ці статті будуть відповіддю Чапліна на заяву А. Курдидика і контрзаяву редакції „Кіна“ в пресі. Рівночасно довідуємося, що редактор „Кіна“ Дмитро Кренжаловський помістить в найближчім числі цього цінного журналу своє інтервю з Ґретою Ґарбо, з якою ред. Кренжаловський познайомився в Берліні в одній тихій каварні і мав з нею довшу розмову про можливости розвитку української кіноіндустрії. Ґрета Ґарбо дуже зацікавилась особою великого знавця фільмового мистецтва Анатоля Курдидика (не брата, тільки Анатоля).

— **Приїзд Чарлі Чапліна до Львова.** Відомий кіновий артист, Чарлі Чаплін, серед теперішньої своєї подорожі по Европі, загостить теж до Польщі, при чому не мине і Львова. Наші земляки, які цікавляться спеціяльно кіном, склали комітет на чолі з ред. Дм. Кренжаловським, який має зайнятися влаштуванням банкету на честь популярного гостя.

— **Великодні шкільні ферії.** У школах де є учні греко-католики або православні — шкільні ферії починаються 4. квітня і тревають до 16. квітня включно. В школах, що обходять свята обидвох обрядів, римо-кат., греко-кат. та православні — ферії ці тревають від 1. квітня до 16. включно.

— **Відзначення автора „Роксоляни“.** Довідуємося, що автор історичного роману з гаремового життя „Роксоляна“, д-р Осип Назарук, дістав від Кемаля-паші ордер „Зеленого півмісяця з мечами“ за заслуги, положені для пропаґанди турецької культури між українським жіноцтвом. У звязку з цим д-р Осип Назарук виїздить до Станиславова спитати, чи вільно йому це визначення прийняти.

— **З любовних траґедій.** В Лодзі залюбилась 23-літня Гелена Домаґальська у 18-літнім фризієрі Кульчицькім, а коли Кульчицький покинув її і хотів женитись з іншою, панна Гелена напала на нього на вулиці, облила йому лице сільним квасом, а решту квасу випила сама. Домаґальська вмерла, а її невірний фризієр утратив очі і буде жити, але як сліпець.

— **Нова публікація д-ра Дм. Донцова.** У видавництві „Русалка“ появиться ще в цьому місяці нова книжка д-ра Дм. Донцова п. н. „Нові підстави нашої політики“. На зміст книжки складається: 1) Від соціялізму до націоналізму; 2) від націоналізму до атаманії; 3) від ґерманофільства до польонофільства; 4) від православія до католицизму і навпаки; 5) Висновки.

— **Апарат Цайльайса в українській лічниці.** Управа Народньої Лічниці, на свому засіданні дня 31. березня ц. р., рішила одноголосно закупити для своєї амбуляторії апарат Цайльайса найновішого типу (без палочки).

— **Арештування.** У Львові арештувала польська поліція Ром. Винницького, студ. унів. і Мик. Мельничина, ґімн. абс. Їм закидають приналежність у до УВО.

— **Жертвенність українських робітниць.** В доповненні до звідомлення з Загальних Зборів т-ва українських робітниць „Будучність“ у Львові подаємо кілька цифр, що ілюструють жертвенність наших служниць на народні цілі. Так отже робітниці, згуртовані в Т-ві „Будучність“, жертвували: 1) на [illegible]

Шептицького 150 зол. (100 зол. всі секції разом, а 50 зол. секція при Успенській церкві з нагоди іменин митр. Шептицького); 2) на ювилейний дар для „Рідної Школи" 100 зол. (крім цього зібрано на „Рідну Школу" підчас святого вечора 12.90 зол); 3) з нагоди свята „Просвіти" робітниці святоюрської секції зложили 20 зол. на Т-во „Просвіта". Нехай-же ця „вдовина лепта" наших найбідніших. Їх подивугідна жертвенність стане гарним прикладом для тих, що на народні цілі можуть і повинні жертвувати дещо більше! — Е. Т.

З судової салі.

ЗНОВ ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО УВО.

І знов перед судом присяглих під проводом предсідника трибуналу Ягодзінського на лаві обвинувачених засіло дня 31. III. пятьох молодих українців, яких судитимуть за приналежність до УВО.

В акті обвинувачення читаємо, що *Володимир Мельник*, уроджений 1912 р. студ. прав. *Клим Гарасимчук*, урodж. 1911, робітник. *Володимир Боярський*, урodж. 1911, учень торговельної школи, *Дмитро Штикало*, урodж. 1912, студ. прав, *Іван Цюра*, урodж. 1908, рільник, впродовж 1930 року у Львові, Свитареві, в Гульчу та інших селах сокальського повіту, виконували з наказу УВО революційну роботу, ширили антипольську літературу і намагались викликати повстання проти Польщі й відорвати від неї Сх. Галичину (Малопольщу). Крім того *В. Мельник* вербував для УВО нових членів й вишколював їх у конспіративній роботі. *Дмитро Штикало* у промові в Сокалі 15. IX. на вічу УНДО накликав українське населення вибирати лиш послів самостійників, які використали би важке положення Польщі й утворили українську державу, а 17. серпня 1930 в Сокалі намовляв молодь до саботажів, чим обидва виконали злочин державної зради § 58 ц).

Володимир Мельник як член УВО звербував для тієї організації Клима Гарасимовича і Боярського, які перед ним зложили присягу й створили з ним „трійку", якої командантом був Мельник. Всі вони діставали „Сурму" й пильно читали її та поширювали, й переховували в Івана Цюри, в якого сконфісковано 10 примірників того журналу.

Дмитро Штикало, замешкалий в Ількові, пов. Сокаль також кольпортував „Сурму" між українськими селянами. Ця „Сурма" в хатах селян звернула увагу поліції, яка довідалась в селі звідки вона походить.

Арештований Гарасимчук відразу до всього признався і спричинив увязнення його товаришів. Гарасимчук зізнав на поліції, що до УВО втягнув його Мельник, який говорив, що в Польщі буде скоро революція і вчив, що робити підчас революції. При конфронтації Гарасимчук сказав поліції, що жалує, що дав себе Мельникові втягнути до УВО та, що Мельник грозив йому смертю, як зрадить членів УВО. Відтак Гарасимчук відкликав свої зізнання і в суді заявив, що признався до вини тому, бо поліція його била. Також два дальші підсудні твердили в суді присяглого, що їх поліція била. Тільки Володимир Мельник і на поліції і в суді до жадної вини не признався. Не признався до вини й Іван Цюра.

Як свідки, свідчили на поліції проти підсудних: Казимир Бобр, Іван Варталінський, Антін Сатора, Мих. Яцишин і Теодор Сидор.

Підсудний Мельник зізнав перед судом, що до УВО не належав, що Гарасимович був заздрісний за якусь панну Ліну Возьну і як суперник мабуть з пімсти зізнав на нього на поліції неправду, а може тому, що його поліція била. Цей підсудний на запит прокуратора твердить, що і його била поліція при вул. Казимирівській у Львові, на другім поверсі в темній кімнаті, тому не пізнав тих поліціянтів, які його били. Йому звязали руки, ноги, поклали на лавку і били в пяти ґумовою палицею, потім перевернули горілиць і били по грудях та полових орґанах.

Підсудний Клим Гарасимчук оповідає, що скінчив тільки 7 кляс народньої школи, був друкарським складачем при вул. Пекарській у Львові, тоді пізнав ближче Мельника й інших підсудних вони сходилися не для політики, але „робити геци і грати на ґітарі та забавлятися з Лідою Возьною". Мельник закохався в Лілі і вчив її німецької мови, а про УВО й політику не було й мови. Раз у Преображенській церкві Гарасимчук дістав від якогось невідомого пана „Сурму", який всунув йому той журнал до кишені. Він не прочитав „Сурми", але дав читати Цюрі а потім хлопцям на селі. Він навіть не знав чи то „Сурма", а просто сказав хлопцям: „Як хочете щось читати, то візьміть собі щось там з валізки". І хлопці взяли і читали.

Предсідник трибуналу: Чи ви не добачили навіть напису на „Сурмі": „Передавайте „Сурму" з хати до хати, з рук до рук", „Ховайте „Сурму" перед Ляхами". Ви не розуміли, чого то треба той журнал ховати перед ляхами? Щоб ляхи „коловацізну" не дістали, чи що?

Підсудний: Я навіть „Сурми" не оглядав.

Предсідник: І та „Сурма" лежала цілі вакації у валізці, а ви її не прочитали, аж по вакаціях дали хлопцям?

Підсудний: Цілі два місяці і не подивився, що там є у валізі.

Предсідник трибуналу: Аґі на вас!

Підсудний: Я дав хлопцям читати і не бачив, що там є.

Предсідник: Ви дістали „Сурму" у Львові і не знали, що берете, везли її до дому і не знали, що везете, давали хлопцям читати і несли „Сурму" чотири милі і не знали, що даєте? Пане! Та ми не діти, ми не повіримо в такі „буйди". А чому ви призналися, що належите до УВО і виспівали все як канарок?

Підсудний: Бо мене дуже били.

Прокуратор і предсідник трибуналу виявляють протиріччя в зізнаннях підсудного і питають хто його бив.

Підсудний Гарасимчук (по довшій надумі): Мене бив аґент Войцеховський.

Прокуратор: Той Войцеховський ніколи з УВО нічого не має спільного, бо веде слідства лиш проти комуністів.

Розправа ще не скінчена. Підсудних боронять д-р Ганкович, д-р Старосольський і д-р С. Шевчук.

Що день несе.

Велика зміна.

Не знаю, чи був котрий фейлетоніст у важчому положенні як отсе я. Маю заступити незаступимого, замінити незамінного, дати можність усім людям доброї волі забути незабутнього...

Галактіон Чіпка, довголітній фейлетоніст „Діла", перейшов до „Нових Шляхів"... Оставив сиротою свій поломаний столик, каламар і цілі стоси незаписаного паперу, на якім міг ще довгі літа списувати фейлетони, поезії, повісти, чи... посвідки на гроші.

Саме ті посвідки були причиною, що він так круто повернув керму свого життєвого авта і поїхав на ліво. Просто віпсувся надмірною скількістю гроша, яка впала на нього раптом і несподівано, як ревізія, редукція чи нинішній сніг.

Підглядаючи його манєру писання, методу розвеселювання і хист заробкування, підглянув я і його спосіб життя та поведінку. Доки гриз з голоду вистаючі коліна — доти привітний був до людей у приватнім житті, а справедливий як Катон і острий як бритва в своїх фейлетонах. Та як почав робити пропаґанду за підвишкою платні, як почав на всіх роспуттях велилюдних показувати свої латки а то й незалатані місця, — тоді ситуація змінилася. Суспільність пожалувала його і дала змогу заробляти до півтори тисячі місячно, а він сам став мов не той. Скупиндряга зробився з нього такий, що жалував редакційним гостям навіть папіроски. А як поводився з кожним! Навіть вище поставленим особам: державним урядникам чи приватним директорам говорив не: „Пан директор будуть такі добрі", а просто: „Будьте такі добрі, пане директор"...

Гріш не шкодить багатому, але для бідного — це заріз. Перевертається такому чоловікові у голові, не знає з розкоші, що має чинити, зражує собі людей, попадає в конфлікти з товариствами, а навіть з цілими партіями. Найвищий гонорар, найбільша платня його не заспокоює. Хотів би загарбати якнайбільше, а дати якнайменше. Тому й мій славний попередник попсувався. Винайняв собі розкішне помешкання, найняв служницю і дуже часто натикав на автомобіль. Останніми часами справив собі комплетне убрання і дав перелицювати куртку.

Та то ще булоб пів біди. Кожному вільно робити зі своїми грішми, що хоче. Але біда, що разом з тим приходить дуже часто і зміна політичних переконань. Давніше зміна така відбувалася все на право, тепер з правила відбувається на ліво. Хто придбає трохи гроша і почується більш незалежним — той скручує на ліво і то так, що мало ніг не поломить.

Скрутив і Галактіон Чіпка, а наслідки — я на його ще теплім кріслі.

Питав я шановного свого попередника:

— Скажіть мені, пане редактор, як ви так: тут Католицький Союз, а тут „Нові Шляхи"?!

А він підняв брови:

— Щож тут дивного? Просто: зміна переконань і тільки.

— Так швидко?!

— Не знаєте, господине, нашої історії. Бували і бувають ще швидші зміни.

Я належу до відважних. Крешу кожному просто в очі.

— Пане редактор, а не буде це компромітацією для вас?

Галактіон зареготав.

— Ой не витримаю... Як ви сказали? Комппром... Ой вмираю...

А вспокоївшись трохи додав:

— Чоловіче, запамятайте собі одно: В нас не можна скомпромітуватися.

Я спершу не годився, але роздумавши бачу, що має рацію. Бігме має!

Тому й я з легшим серцем почав писати фейлетони.

Мусій Гак.

Відозви й комунікати.

Комунікат „Союзу українських власників реальностей" у Львові ч. 4.

Обовязок нумерування мешкань. Згідно з розпорядком воєвідства маґістрат міста Львова розіслав власникам реальностей оповіщення, що пригадують обовязок нумерування мешкань. І так: власники реальностей, що мають більше ніж одно мешкання, мають означити по день 1. квітня ц. р. всі мешкання біжучими числами від ч. 1 (один) починаючи, без огляду на скількість убікацій, що належать до дотичного мешкання. Кімнати з окремим входом, піднаймувані від льокатора, не становлять відрубного мешкання і тому не треба їх окремо нумерувати. Вони мають спільне число з мешканням коміриика. Понумерування мешкань слід перепровадити кондиґнаціями, починаючи від мешкання, положеного на партері праворуч від головного входу. Мешкання в сутеринах дістають нумерування по найвищім поверсі дотичної реальности. Нові мешкання одержують нумерування по сутеринових мешканнях. Мешкання в офіцинових будинках означаються на тих самих засадах, як продовження головного будинку, тобто одержують слідуючі числа по останнім числі мешкання головного будинку. Якщо в реальности є кілька офіцин, то нумерування переводиться наперед в офіцині, положеній найближче головного будинку, відтак у слідуючих офіцинах. Нумерування мешкань треба перевести через уміщення на дверах над клямкою у височині 180 цм. від долішньої футрини дверей таблички з тревалого матеріялу з арабським числом. Таблички повинні бути однакі для цілої реальности. В реальностях, у котрих є вже переведені нумерування мешкань, можуть залишитися таблички на дотеперішніх місцях від

умовиною, що спосіб і порядок нумерування є згідний з нинішнім розпорядком.

Мельдункові книжки. Власники реальностей обовязані вести домові мельдункові книжки на основі приписаного взору, а також листи осіб, замешкалих у тім домі. Листи ті мають бути уміщені в сінях, чи радше у сходовій клітці дому на видному місці. Домові листи повинні містити в собі отсі рубрики: число мешкання, назвище й імя і заняття. В нові мельдункові книги повинні власники реальностей заосмотритися найдальше по день 1. квітня; ті книги і листи мешкань можна одержати вже у своїх дільницевих комісаріятах. В нових мельдункових книгах треба вписати всіх замельдованих в попередніх мельдункових книгах, що мешкають у дотичнім домі, з тою увагою, що в рубриці: „звідки прибув" треба вписати: „переписаний зі старої мельдункової книжки". — Готові числа до нумерування мешкань дістати можна в кожній скількости в торговлях залізних товарів.

За Головний Виділ:

І. Кокорудз, голова. **Е. Ігнат,** секретар.

Повітове місто — без церкви!

Рудки к. Львова — це мабуть одиноке місто на території Східної Галичини, що не має ні церкви ні пароха. Наслідки: зміна обряду і народности більшістю давніше чисто українського міщанства. Є тут тільки невеличка каплиця, де тепер що-неділі і свята відправляється наше богослужнення. Число вірних греко-католиків росте так, що нині каплиця не може вже у своїх стінах помістити всіх вірних.

Щоби спасати решту міщанства та численних дівчат-служниць перед винародовленням, гурток місцевих людей під проводом пароха села Колбаєвича, який заспокоює духові потреби українців у Рудках, задумав побудувати в місті церкву. В тій ціли завязався комітет, що має подбати про фонди на цю високу і благородну ціль. Преосвящений Йосафат одобрив цей добрий намір і візвав духовенство своєї дієцезії, щоби помогло здвигнути так дуже потрібну тут церкву.

Зогляду на те, що ближча і дальша околиця Рудок убога і не всилі зложити таких великих жертв, комітет звертається отсею дорогою до цілого українського загалу нашої тіснішої Батьківщини з горячим зазивом: Поможіть хочби дрібними жертвами побудувати Дім Божий, поможіть рятувати перед винародовленням тих, що остали вірні свому обрядові — своїй народности. Спільними зусиллями побудуємо церкву — врятуємо загрожених і цим дамо доказ, що дорога нам кожна українська душа.

На цей зазив повинні відгукнутися всі наші фінансові й економічні установи: банки, каси, кооперативи, а також всі, кому лежить на серці добро нашої церкви й народу.

Жертви просимо слати на адресу: о. Михайло Вітик, парох Колбаєвич, п. Рудки.

Комітет.

Дописи.

БРОДИ. *(Чому заснуло Т-во „Молода Громада"?).* Від сумної памяти осінніх місяців м. р. на наш куток упала недуга покищо глибше недослідженої суспільної анемії. На жаль, найтірші обяви недуги проявляє студ. т-во „Молода Громада". Колись орґанізатор виставок книжки, публичних відчитів та аматорських вистав — звелась нині „Мол. Громада" на звичайне паперове т-во, яких у нас можна накласти на два оберемки. Що заломило духа підприємчивости і молодечу енерґію „Мол. Громади", хто її завів у сліпу вулицю тільки реєстраційного життя? Кажуть (не хочеться вірити!), що страх юдейський вигнав деяких членів з гурта „М. Громади"; інші догадуються, що не брак членів заважив на бездільности „М. Громади", але „зміна курсу". А саме „відчити про Кобилянську і їм подібні" не могли задоволити „молодих" членів і вони перейшли на „поважніші" теми, покинувши зовсім інтересуватися т-вом. Жалюгідний образок „життя" „М. Громади" в Бродах наводить сумні думки про громадську вартість будучих провідників. Коли самі себе не потраплять обєднати і втягнути до обовязків — то як зможуть колись обєднати нарід? „Хто хоче орґанізувати інших — мусить зразу самий зорґанізуватися". Той клич забули молодогромадяни. Дай Боже, щоби не на довго, бо життя не жде! *Яр.*

СПОРТ

З клюбу ситківкарів.

Звичайні Загальні Збори Львівського Клюбу Ситківкарів відбудуться дня 10. квітня п. р. в год. 6. веч. в льокалі при вул. Костюшка 1 ж, І. пов. Участь усіх членів конечна.

Змагання в найближчу неділю.

В найближчу неділю (5. ц. м.) має приїхати до Львова найсильніша дружина краківської А-кляси Макабі, що розігралаб два мячеві змагання: в неділю з Україною, а в понеділок з Гасмонеєю. З уваги на теперішні атмосферичні умовини (що вже мин. неділі не допустили до змагань Гасмонеї з Україною) ціла та імпреза стоїть під знаком запиту. — З лігових змагань мають відбутися в найближчу неділю: Погонь-Гарбарня у Львові і Рух-Лехія в Катовицях. В понеділок Погонь розіграє з Гарбарнею товариські змагання.

Міждержавні змагання.

В Берліні (Швайцарія) відбулися в неділю 29. ц. м. міждержавні мячеві змагання в серії за чашу Европи між Швайцарією й Італією, які закінчилися ремісово 1:1 (0:0). Видців 20.000. Цей вислід є поважним успіхом швайцарців.

В Амстердамі побила репрезентація Голяндії репрезентацію Бельгії 3:2 (2:0).

Австрія.

Мин. неділі відбулися такі змагання в І. клясі: Адміра-Слован 4:2, Австрія-ФАЦ 2:1, Ніхольсон-Спортклюб 1:0, Вакер-Рапід 3:3, Вієнна-ВАЦ. 3:2. — Тепер провід у табелі має Адміра (на 13 змагань — 21 пунктів), на другому місці є Вієнна (20 п.), на третьому Рапід (18 п.), на четвертому Австрія (16 п.), на пятому Вакер (13 п.), на шестому Ніхольсон (12 п.), на семому ВАЦ. (10 п.). Загрожені спадком є Спортклюб (8 п.), Слован (7 п.) і ФАЦ. (5 п.).

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 31. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·30 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·40 зол., копа яєць 5·80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 1. квітня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар", оперетка.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 1 квітня, година 7·30 веч. „Добра ворожка", Мольнара.

Малий Міський Театр:

Середа, 1. квітня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Жар кохання" (Ґр. Ґарбо).

КАСІНО: Звукова фільма: „Кінець пані Чені", „Неприборкана".

КОЛЬОСЕЙ: Кен Мейнард і Гут Гібсон.

ЛЕВ: Звукова фільма „Атлянтик".

МАРУСЕНЬКА: „Цар царів".

ОАЗА: „Острів затоплених кораблів".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Екзотична жінка".

ПАН: „Шехерезада".

ПАСАЖ „У степах Арізони". „Поліцмайстер Таґеєв".

ПРОМІНЬ: „Архизлодій з Дамаску".

ФАТАМОРҐАНА: „Каруселя сміху".

ХИМЕРА: „Любов дівчини з мюзикголу".

СІЛЕВЕ: „Жовтий пашпорт" і Гаольд Льойд.

УТІХА: „Мертвий крик" (Джек Гольт), „У ворот смерти" (Бенкрофт)

Програма радіо.

Середа 1. IV. 1931.

Варшава (1411,8) 12·10 Грамофонові платти. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Радіоорхестра. **Берлін** (429) 16·30 Релігійна музика. **Рим** (441,2) 12·45 Легка муз. **Прага** (486,2) 20·00 Конц. фільгармонії. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 18·00 Органи. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Москва** (1481) 12·00 Концерт.

Четвер 2. IV. 1931.

Варшава (1411,8) 12·10 Грамофонові платти. **Льондон** (356,3) 14·00 Музика. **Берлін** (419) 18·10 Концерт співців і 7-літньої композиторки Адель Майснер. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 16·10 Релігійна музика. **Відень** (516,3) 12·00 Легкий концерт. **Будапешт** (550,5) 9·15 Радіоквартет. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Москва** (1481) 12·00 Концерт.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

КОРОНКИ, — таблетки, — рештки брокатів випродує по сотикових цінах — **ВАНК** — пл. Марійська 5. І. пов. 1705 3—7

ГРИБИ гарні вибирані (найменче 5 кг. по 10 зол. 1 кг., повидла з чистих сливок на цукрі, бочілочка 5 кг. 13 зол., чиста овеча бриндзя, бочілочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів, к. Коломиї.** 1680 6—10

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 1538

ПРИЙМУ хлопця на практику до склепу з інтелігентної родини. Мусить мати 4 гімназіяльні кляси. Письменні зголошення та опис життя слати до фірми: Склад порцеляни і шкла Олександер Онисько, Львів, Галицька 20. Неприняті зголошення без відповіді. 1754 2—3

РЕАЛЬНІСТЬ солідна, 5 убікацій зі садом і городом, газ, електрика на продаж у Коломиї. Потрібна готівка 1500 ам. дол. Мешкання вільне. Відомість М. Камера, Міхувка 96 1766 1-2

ПОТРЕБУЮ інструктора (-ки) для 2-ох дітий з ІІ. кл. клясичної гімн. і IV. вселюдної, зараз. Неприняті оферти — без відповіді! О. Джулинський, Ярославичі, п. Зборів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОҐ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. ІІ п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12. 1478 14—?

ДЯК іспитований, жонатий, тенор, провадить хор, шукає місця. Матвій Кокольський, Жеребки п. Скалат. 1757 2—2

СОРОЧКИ

попелінові по 10·50, як також спортові та інші. Великий вибір краваток.

„MI--LA"

Трибунальська ч. 1. 1652 2—3

Управляюча Рада

Спілки акційної для будівельного промислу, давніше Іван Левинський у Львові

подає до відома акціонарям, що IX. Звичайні Загальні Збори акціонарів відбудуться дня 27. квітня п. р. в год. 17. у конференційній салі Кооперативного Банку „Дністер", Львів, вул. Руська ч. 20 з таким денним порядком:

1. Звідомлення Управляючої Ради і предложення рахункового замкнення за 1930 рік.
2. Звідомлення Ревізійної Комісії.
3. Затвердження звідомлення Управляючої Ради, білянсу та рахунку зисків і втрат і уділення Управляючій Раді абсолюторії.
4. Ухвала про розділ чистого зиску.
5. Вибір трьох членів Управляючої Ради; § 25 статуту.
6. Вибір членів Ревізійної Комісії та означення висоти їхньої винагороди.
7. Вільні внесення.

Посідання 25 акцій надає право до одного голосу на Загальних Зборах. Для виконання права голосування треба акції, що доказують право голосування, зложити без купонових аркушів найпізніше на 8 днів перед Загальними Зборами в ліквідатурі Банку Дисконтового, варшавського відділу, у Львові, вул. 3. Мая 14 або в Кооперативнім Банку „Дністер" у Львові, вул. Руська 20.

Львів, дня 28. березня 1931.

Предсідник Ради: **Людвік Желенські.**

ГРЕБЕНІВ: ПАРЦЕЛЯ будівельна з хатою о 4 убікаціях, чудове положення над Опором в сусідстві пансіонату „Зелемінь" дешево на продаж. Близчі інформації дає Читальня „Просвіти" Гребенів. 1762 1—2

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі „Doroteum", Льва Сапіги 34. Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 40—?

НА СВЯТА!

Мясо вудженину купуйте 1761 1—1

лише в одинокій українській фірмі

ТЕОДОРА ПЯВКИ

ЛЬВІВ, вул. РУСЬКА 16. Тел 59—64

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

СМІХ ЗЕМЛІ

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади І. ІІ. і ІІІ. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

МАЦІЦЬКИЙ

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла" Львів, Ринок 10. ІІ. п. або в книгарнях.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10